

Somogy megye szitakötőinek katalógusa (Insecta: Odonata)

TÓTH SÁNDOR

TÓTH S.: *Checklist of dragonflies of Somogy county (Insecta: Odonata)*

Abstract: Based on the information provided by the publications of the bibliography, the occurrence of 55 dragonfly species can be proved in Somogy county. This number makes up the 87% of the dragonfly fauna in Hungary. The most valuable species of the fauna are the so-called conventional species of Bern: *Aeshna viridis* Eversmann, 1836, *Gomphus flavipes flavipes* (Charpentier, 1825), *Leucorrhinia caudalis* (Charpentier, 1840), *Leucorrhinia pectoralis* (Charpentier, 1825), *Ophiogomphus cecilia cecilia* (Fourcroy, 1785).

Bevezetés

A szitakötők (Odonata) a legnépszerűbb rovarok közé tartoznak, különösen az elmúlt két-három évtizedben nálunk is viszonylag sokan foglalkoztak a kutatásukkal, ezért hazánk szitakötő-faunája, néhány más rovarcsoportéval összehasonlítva, jónak nevezhető. Ez a megállapítás Somogy megyére talán még fokozottabban érvényes, hiszen minden túlzás nélkül megállapítható, hogy a megyében folyó és a szitakötők vizsgálatát is magukban foglaló, szervezett programoknak köszönhető. Ezek kiterjedtek pl. a Barcsi-borókásra, a Dráva-mentére és a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetre. A Duna-Dráva Nemzeti Park somogyi része jelenleg is intenzív odonatólogiai vizsgálatok helyszíne. Jelentős kutatások történtek a Zselicben és a Balaton déli partvidékén, ezek adatai azonban még nincsenek közölve.

Az eddigiek során 22 publikációban sikerült Somogy megye területéről szitakötő faunisztikai közlést találni. Ennek alapján, a szerző jelenlegi ismeretei szerint, 55 fajról (20 Zygoptera és 35 Anisoptera) rendelkezünk adatokkal, ami 87%-át jelenti a hazai faunának. A fajok minőségi összetételére jellemző, hogy aránylag magas közöttük a szórványos (11) és a ritka (8) előfordulású elemek száma. A fauna értékességét jelző mutató, hogy a jelenleg törvényes védelmet élvező szitakötők nagyobb része (17 faj) előfordul a területen. Közülük 5 ún. berni konvenció védett faj: *Aeshna viridis* Eversmann, 1836, *Gomphus flavipes flavipes* (Charpentier, 1825), *Leucorrhinia caudalis* (Charpentier, 1840), *Leucorrhinia pectoralis* (Charpentier, 1825), *Ophiogomphus cecilia cecilia* (Fourcroy, 1785). A Dráva mentén található érdekes, sík vidéki előfordulása miatt érdemel említést a *Pyrrhosoma nymphula interposita* Varga, 1968.

A Somogyból ismert fajok jegyzéke

ZYGOPTERA

Platycnemididae

Platycnemis pennipes pennipes (Pallas, 1771) -

Ambrus et al. 1996a, 1996b, Benedek 1966, Benedek et al. 1974, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, Vizslán et al. 1999. (IV.)

Coenagrionidae

Coenagrion ornatum (Selys-Longchamps, 1850) - Ambrus et al. 1996a, Benedek 1966, Dévai et al. 1994, Steinmann 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (III.), védett.

Coenagrion puella puella (Linnaeus, 1758) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, 1998, Bánkúti 1989, Benedek 1966, Benedek et al. 1974, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1993. (IV.)

Coenagrion pulchellum interruptum (Charpentier, 1825) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, 1998, Benedek 1966, Benedek et al. 1974, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, Vizslán et al. 1999. (IV.)

Coenagrion scitulum (Rambur, 1842) - Benedek et al. 1974, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1994, Tóth 1995, 1998. (I.), védett.

Pyrrhosoma nymphula interposita Varga, 1968 - Bánkúti 1989, Tóth 1998. (I.), csak a Dráva mentén találtuk.

Erythromma najas najas (Hansemann, 1823) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1995, 1998, Újhelyi 1955. (III.)

Erythromma viridulum viridulum Charpentier, 1840 - Ambrus et al. 1996a, 1996b, 1998, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Vizslán et al. 1999. (III.)

Ischnura elegans pontica Schmidt, 1938 - Ambrus et al. 1996a, 1996b, 1998, Bánkúti 1989, Benedek 1966, Benedek et al. 1974, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, Vizslán et al. 1999. (IV.)

Ischnura pumilio (Charpentier, 1840) - Ambrus et al. 1996a, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994,

Steinmann 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (III.)

Enallagma cyathigerum cyathigerum (Charpentier, 1840) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959b, 1962, Tóth 1995, 1998. (IV.)

Lestidae

Sympecma fusca (Van der Linden, 1820) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (V.)

Lestes barbarus (Fabricius, 1798) - Ambrus et al. 1996a, Benedek 1966, Benedek et al. 1974, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (III.)

Lestes dryas Kirby, 1890 - Ambrus et al. 1996a, Bánkúti 1989, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959b, Tóth 1992, 1995, 1998. (IV.), védett.

Lestes macrostigma (Eversmann, 1836) - Steinmann 1959b, 1962. (II.), a Balaton déli partvidékéről közölték.

Lestes sponsa sponsa (Hansemann, 1823) - Ambrus et al. 1996a, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, 1993. (IV.)

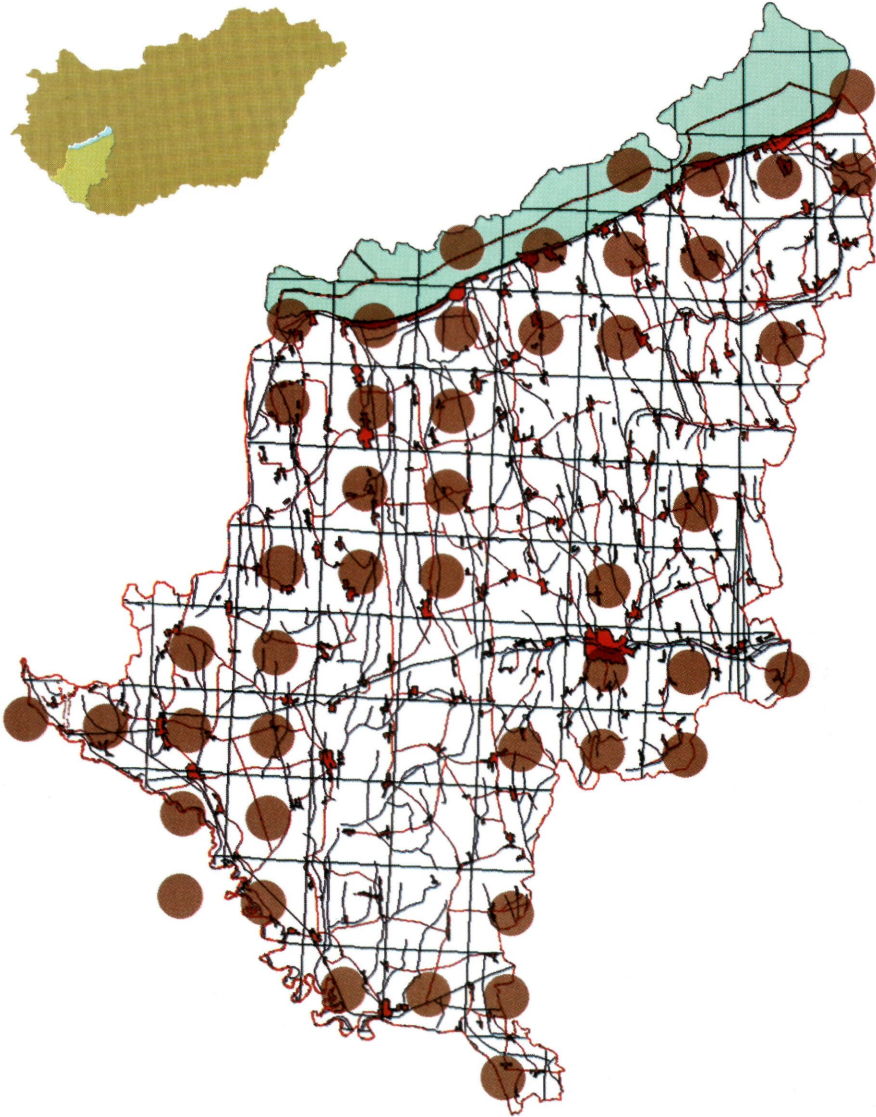
Lestes virens vestalis Rambur, 1842 - Ambrus et al. 1996a, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (IV.)

Chalcolestes viridis viridis (Van der Linden, 1825) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1959. (II.)

Agrionidae

Agrion splendens splendens (Harris, 1782) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, 1998, Bánkúti 1989, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998. (IV.)

Agrion virgo virgo (Linnaeus, 1758) - Benedek 1966, Dévai et al. 1993, 1994, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1993, Vizslán et al. 1999. (III.), védett.

1. ábra: Szikakötők mintavételi helyei 10x10 km UTM négyzetek szerint

2. ábra: A Somogyban is ritka barnacsíkos szitakötő
(*Sympetrum pedemontanum*) Fotó: Tóth S.

3. ábra: A védett piros szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) Fotó: Tóth S.

ANISOPTERA

Aeshnidae

Brachytron pratense (Müller, 1764) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Dévai et al. 1978, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (III.)

Aeshna affinis Van der Linden, 1820 - Ambrus et al. 1996a, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, 1959. (IV.)

Aeshna cyanea (Müller, 1764) - Ambrus et al. 1996b, Benedek 1966, Dévai et al. 1978, 1994, Tóth 1998. (III.)

Aeshna grandis (Linnaeus, 1758) - Ambrus et al. 1996b, Tóth 1995, 1998. (I.), csak a Dráva mentén találtuk.

Aeshna mixta Latreille, 1805 - Ambrus et al. 1996a, Bánkúti 1989, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (IV.)

Aeshna viridis Eversmann, 1836 - Ambrus et al. 1996a, Tóth 1995, 1998. (I.), berni konvencióis védett faj, a Dráva mentén és a Kis-Balatoton találtuk.

Anaciaeschna isosceles isosceles (Müller, 1767) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, 1998, Benedek et al. 1974, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, Vizslán et al. 1999. (III.), védett.

Anax imperator imperator Leach, 1815 - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, Tóth 1992, 1995, 1998, Vizslán et al. 1999. (III.)

Anax parthenope parthenope (Sélyslongchamps, 1839) - Ambrus et al. 1996a, Dévai 1981, Dévai et al. 1994, Steinmann 1959b, 1962, Tóth 1995, 1998. (I.)

Gomphidae

Gomphus flavipes flavipes (Charpentier, 1825) - Ambrus et al. 1998, Tóth 1995, 1998. (II.) Elsősorban a Drávában fejlődő, berni konvencióis védett faj.

Gomphus vulgatissimus vulgatissimus (Linnaeus, 1758) - Ambrus et al. 1996b, 1998, Tóth 1992, 1995, 1998. (III.), védett.

Ophiogomphus cecilia cecilia (Fourcroy, 1785) - Ambrus et al. 1996b, 1998, Tóth 1998. (II.), berni konvencióis védett faj.

Onychogomphus forcipatus forcipatus (Linnaeus, 1758) - Tóth 1995, 1998. (I.), védett faj, a Dráva mentéről ismerjük.

Corduliidae

Cordulia aeneaturfosa aeneaturfosa Förster, 1902 - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Dévai 1978, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1994, Tóth 1995, 1998, Újhelyi 1993. (II.)

Somatochlora aenea aenea (Linnaeus, 1758) - Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1995, 1998. (II.), védett.

Somatochlora metallica metallica (Van der Linden, 1825) - Tóth 1992, 1995, 1998. (I.)

Epitheca bimaculata bimaculata (Charpentier, 1825) - Ambrus et al. 1996b, Dévai 1978, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1994, Tóth 1995, 1998. (I.), védett.

Libellulidae

Libellula depressa Linnaeus, 1758 - Ambrus et al. 1996a, Bánkúti 1989, Benedek 1966, Benedek et al. 1974, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (IV.)

Libellula fulva fulva Müller, 1764 - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Dévai et al. 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1995, 1998. (II.), védett.

Libellula quadrimaculata quadrimaculata Linnaeus, 1758 - Ambrus et al. 1996b, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (III.)

Orthetrum albistylum albistylum (Sélyslongchamps, 1848) - Ambrus et al. 1996a, Benedek 1966, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (III.)

Orthetrum brunneum brunneum (Fonscolombe, 1837) - Ambrus et al. 1996a, Dévai et al. 1978, 1994, Tóth 1995, 1998. (III.), védett.

Orthetrum cancellatum cancellatum (Linnaeus, 1758) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Dévai et al. 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, Vizslán et al. 1999. (III.)

Orthetrum coerulescens anceps (Schneider, 1845) - Ambrus et al. 1996a, Dévai et al. 1978, 1994, Steinmann 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (III.)

Crocothemis servilia servilia (Drury, 1770) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Benedek et al. 1974, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, 1959, Vizslán et al. 1999. (III.)

Sympetrum depressiusculum (Sélyslongchamps, 1841)

Dévai et al. 1994, Steinmann 1962, Tóth 1995, 1998. (III.), védett.

Sympetrum flaveolum flaveolum (Linnaeus, 1758) - Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998. (IV.)

Sympetrum fonscolombii (Sélys-Longchamps, 1841) - Ambrus et al. 1996a, Tóth 1995, 1998. (II.)

Sympetrum meridionale (Sélys-Longchamps, 1841) - Ambrus et al. 1996a, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, 1959. (IV.)

Sympetrum pedemontanum pedemontanum (Allioni, 1766) - Tóth 1992, 1995, 1998. (I.)

Sympetrum sanguineum sanguineum (Müller, 1764) - Ambrus et al. 1996a, Bánkúti 1989, Benedek 1966, Benedek et al. 1974, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, 1993. (IV.)

Sympetrum striolatum striolatum (Charpentier, 1840) - Ambrus et al. 1996a, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955. (IV.)

Sympetrum vulgatum vulgatum (Linnaeus, 1758) - Ambrus et al. 1996a, 1996b, Bánkúti 1992, Benedek 1966, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1993, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1992, 1995, 1998, Újhelyi 1955, Vizslán et al. 1999. (IV.)

Leucorrhinia caudalis (Charpentier, 1840) - Ambrus et al. 1996b, 1996b, Tóth 1995, 1998. (I.), berni konvenció védett faj, a Dráva mentén élnek értékes populációi.

Leucorrhinia pectoralis (Charpentier, 1825) - Ambrus et al. 1996a, Dévai 1981, Dévai et al. 1978, 1994, Steinmann 1959a, 1959b, 1962, Tóth 1995, 1998. (I.), berni konvenció védett faj.

Alrend	Család	Fajszám
ZYGOPTERA	Platycnemididae	1
	Coenagrionidae	10
	Lestidae	7
	Agrionidae	2
ANISOPTERA	Aeshnidae	9
	Gomphidae	4
	Corduliidae	4
	Libellulidae	18
Összesen:		55

I. táblázat: Somogy szitakötőinek fajszáma alrendenként és családonként

Irodalom

- AMBRUS A. – BÁNKÚTI K. – KOVÁCS T. 1996a: A Kis-Balaton Odonata faunája – Odonata stadium larvae, 1: 25–37.
- AMBRUS A. – BÁNKÚTI K. – KOVÁCS T. 1996b: Lárva és imágó adatok Magyarország Odonata faunájához – Odonata stadium larvae, 1: 51–68.
- AMBRUS A. – BÁNKÚTI K. – CSÁNYI B. – JUHÁSZ P. – KOVÁCS T. 1998: Larval data to the Odonata fauna of Hungary – Odonata stadium larvae, 2: 53–60.
- BÁNKÚTI K. 1989: Adatok a Dunántúli Odonata faunájához – Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 14: 75–76.
- BÁNKÚTI K. 1992: Adatok Magyarország Odonata faunájához – Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 17: 173–176.
- BENEDEK P. 1966: Adatok Magyarország szitakötőfaunájához (Odonata) – Fol. Ent. Hung., 19: 501–518.
- BENEDEK P. – DÉVAI GY. – KOVÁCS GY. 1974: Újabb adatok Magyarország szitakötő- (Odonata-) faunájához – Acta Biol. Debr., 10–11: 91–100.
- DÉVAI GY. 1978: A Barcsi Ősborókás két ritka szitakötőjének (*Cordulia aeneaturfosa* és *Epithea bimaculata*) chorológiai-ökológiai sajátosságai – Dunántúli Dolg. Term. tud. Sorozat, 1: 79–92.
- DÉVAI GY. 1981: Újabb adatok a Barcsi Borókás szitakötő (Odonata) faunájához – Dunántúli Dolg., Term. tud. Sorozat, 2: 53–58.

- DÉVAI GY. – D. KURUCZ M. 1978: A Barcsi Ősborókás szitakötő (Odonata) faunája – Dunántúli Dolg. Term. tud. Sorozat, 1: 65–78.
- DÉVAI GY. – MISKOLCZI M. 1993: A Barcsi Borókás Tájvédelmi Körzetben 1981–1985 között végzett szitakötőgyűjtések (Odonata) faunisztikai eredményei – Studia odonatul. hung. 1: 21–32.
- DÉVAI GY. – MISKOLCZI M. – PÁLOSI G. – DÉVAI I. – HARANGI J. 1994: A magyarországi szitakötő-imágók (Insecta: Odonata) 1982-ig közölt előfordulási adatainak bemutatása UTM hálótérképeken – Studia odonatul. hung., 2: 5–100.
- STEINMANN H. 1959a: Magyarországi szitakötők repülési idejének vizsgálata – Fol. Ent. Hung., 12: 37–59.
- STEINMANN H. 1959b: Szitakötők magyarországi elterjedésének vizsgálata – Fol. Ent. Hung., 12: 427–460.
- STEINMANN H. 1962: A magyarországi szitakötők faunisztikai és etológiai adatai – Fol. ent. hung., 15: 141–198.
- TÓTH S. 1992: A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet szitakötő (Odonata) faunája – Dunántúli Dolg. Term. tud. Sorozat, 7: 75–88.
- TÓTH S. 1995: A Dráva mente szitakötő (Odonata) faunájának előzetes vizsgálata – Dunántúli Dolg. Term. tud. Sorozat, 8: 41–52.
- TÓTH S. 1998: A Duna-Dráva Nemzeti Park Dráva menti területének szitakötő (Odonata) faunája – Dunántúli Dolg. Term. tud. Sorozat, 9: 135–150.
- ÚJHELYI S. 1955: A Természettudományi Múzeum magyar gyűjtőktől származó közép-európai szitakötő gyűjteményének faunisztikai adatai – Fol. Ent. Hung., 8: 17–44.
- ÚJHELYI S. 1959: Angaben zur Kenntnis der Odonaten-Fauna Ungarns. – Fol. Ent. Hung., 12: 103–116.
- ÚJHELYI S. 1993: Adatok Magyarország szitakötő-faunájához (Odonata) az 1987. december 31.-ig végzett szórványgyűjtéseim alapján – Studia odonatul. hung., 1: 53–61.
- VIZSLÁN T. – PINGITZER B. 1999: Adatok Magyarország szitakötő-faunájához (Odonata) III. – Fol. Hist.-nat. Mus. Matr., 23: 179–190.

Checklist of dragonflies of Somogy county (Insecta: Odonata)

SÁNDOR TÓTH

With the help of the data found in the 22 publications available on the subject, the occurrence of 55 dragonfly species can be proved in Somogy county. Since this number makes up the 87% of the dragonfly fauna in Hungary, the fauna of the county can be considered quite rich. The most valuable species of the fauna are the so-called conventional species of Bern: *Aeshna viridis* Eversmann, 1836, *Gomphus flavipes flavipes* (Charpentier, 1825), *Leucorrhinia caudalis* (Charpentier, 1840), *Leucorrhinia pectoralis* (Charpentier, 1825), *Ophiogomphus cecilia cecilia* (Fourcroy, 1785). Due to its unusual occurrence on flatland alongside the River Dráva, the *Pyrrhosoma nymphula interposita* Varga, 1968 is worth mentioning.

Author's address:
Dr. Sándor TÓTH
H-8420 Zirc
Széchenyi u. 2.
HUNGARY